

ماهنامه ريسک کشوری دسامبر ۲۰۰۹

گروه ريسک کشوری و همکارهای بين المللی

صندوق ضمانت صادرات ايران

پاکستان

بولیوی

اوکراین

صربستان

رومانی

نپال

چین

گینه استوایی

دی ماه ۸۸

آفریقا

گینه استوایی: انتخاب مجدد رئیس جمهور اوبیانگ با اکثریت قاطع

وقایع: برگزاری انتخابات ریاست جمهوری، حاکمیت بلامنازع رئیس جمهور اوبیانگ و حزب وی (حزب دمکراتیک گینه استوایی) را در صحنه سیاسی داخلی تأیید کرده است. در این راستا کمیسیون ملی انتخابات به ریاست وزیر کشور که برخی بی طرفی آن را در خلال برگزاری انتخابات زیر سوال برده اند، اعلام نمود که اوبیانگ ۹۵٪ از آراء را بخود اختصاص داده است. شایان ذکر آنکه اوبیانگ از زمان کودتای سال ۱۹۷۹ در راس قدرت بوده و برای ۷ سال دیگر دوره ریاست جمهوری او تمدید شده است.

تأثیر بر ريسک کشور:

پیروزی گسترده اوبیانگ حاکی از تداوم رژیم کنونی است که از درآمدهای سرشار نفتی برخوردار می باشد. گینه استوایی به عنوان سومین کشور بزرگ صادرکننده نفت در آفریقای جنوب صحرا مطرح می باشد و دوره جدید ریاست جمهوری اوبیانگ تضمینی برای مشتریان تجاری و سرمایه گذاران مهم این کشور نظیر چین و ایالات متحده خواهد بود. این در حالی است که موضوعاتی نظیر حقوق بشر، توسعه و فقر از چالشهای عمده گینه استوایی بشمار می آیند.

آسیای جنوب شرقی: بازگشایی منطقه مهم تجارت آزاد موسوم به ACFTA (آسه آن و چین)

وقایع: سومین منطقه بزرگ تجارت آزاد جهان از اول ژانویه ۲۰۱۰ در کشور چین و داخل اتحادیه آسه آن، راه‌اندازی می‌شود. موافقتنامه تجارت آزاد چین-آسه آن (ACFTA) که حدود ۱/۹ میلیارد مشتری را در برمی‌گیرد ابتدا در چین و سپس ۶ کشور دیگر عضو آسه آن اجرا خواهد شد. به موجب این موافقتنامه، تعرفه‌های حدود ۷۰۰۰ گروه کالایی و خدمات (یعنی ۹۰٪ از جریانهای تجاری)، حذف خواهند شد. به علاوه، به کشورهای کامبوج، لائوس، میانمار و ویتنام فرصت داده شده که تا سال ۲۰۱۵ در خصوص حذف مالیات واردات کالاهای چینی اقدام نمایند.

تاثیر بر ریسک کشور:

ایجاد منطقه جدید تجارت آزاد موجب افزایش حجم تجارت و سرمایه‌گذاری در آسیای جنوب شرقی خواهد شد که نه تنها بطور خاص صادرات کالا به چین بلکه صادرات تولیدات چینی به کشورهای آسه آن را تشکیل می‌دهد. در عین حال رقابت کشورها به خصوص از جانب چین با توجه به مشابهت ساختارهای صنعتی چین و آسه آن رشد خواهد کرد که این امر تهدید بزرگی برای کشورهای کمتر توسعه یافته آسه آن و نیز بسیاری از کشورهای منطقه بشمار می‌آید. شایان ذکر آنکه کشور چین تلاش زیادی را برای امضای موافقتنامه انجام داده است زیرا احتمالاً می‌تواند از طریق آن سلطه منطقه‌ای خود را تقویت نماید. همچنین گرچه تعرفه‌های تجاری در طول زمان بطور قابل توجهی کاهش یافته است اما تعدادی از کشورها از هجوم کالاهای ارزان قیمت چینی که از رنمینی ضعیف و سوبسیدهای مضاعف برخوردارند، نگران می‌باشند. در این راستا اندونزی خواستار تاخیر در حذف تعرفه‌های صنایع کمتر رقابتی نظیر الکترونیک، منسوجات و یا فولاد شده است.

نیپال: افزایش تنشهای سیاسی بدلیل اعتصابات عمومی مائوئیست‌ها

وقایع: مائوئیست‌ها از هنگام جدایی از دولت در مه ۲۰۰۹، به برپایی بزرگترین اعتصابات خود مبادرت نمود. علاوه بر این حزب کمونیست نیپال (مائوئیست)، بطور یکجانبه به عنوان اعتراض به دولت، اعلام خودمختاری نمود. شایان ذکر آنکه در سال ۲۰۰۶، دولت و مائوئیست‌ها موافقتنامه صلحی را امضاء نمودند که به موجب آن مقرر گردید مبارزین مائوئیست در مقابل برخورداری از آزادی سیاسی بیشتر، شورشهای مسلحانه طولانی خود را خاتمه بدهند. بدنبال این تحولات، در انتخابات آوریل ۲۰۰۸،

مائوئیست ها با کسب ۳۷٪ از آراء یک دولت ائتلافی جدید تشکیل داده و رهبر آنها Pushpa Kamal Dahal (مشهور به پراچادا)، به سمت نخست وزیری برگزیده شد. در مه ۲۰۰۹ پس از آنکه رئیس جمهور با تصمیم پراچادا مبنی بر برکناری رئیس ستاد ارتش مخالفت کرد، پراچادا از سمت خود استعفاء نمود (بدلیل آنکه رئیس ستاد ارتش با پیوستن ۱۹۰۰۰ مبارز مائوئیست به ارتش بر اساس موافقتنامه صلح مخالفت کرده بود). کشور نپال اکنون تحت حاکمیت ائتلاف ۲۲ حزبی قرار دارد و این امر نمی تواند کارآمدترین شیوه برای اجرای اصلاحات ساختاری و فرایند صلح باشد.

تأثیر بر ریسک کشور:

ناآرامی در نپال، تنها ۳ سال پس از امضای موافقتنامه صلح، نشان دهنده شکنندگی ثبات سیاسی این کشور می باشد. با وجود آنکه برپایی اعتصابات، زندگی روزمره را مختل می کند اما مائوئیست ها که بزرگترین حزب سیاسی کشور را تاکنون تشکیل داده اند، بعید است از شروط خود صرف نظر کنند. شایان ذکر آنکه برغم آشفتگی سیاسی، رشد این کشور در سالهای ۲۰۰۹-۲۰۱۰ در حدود ۴٪ قوی می ماند که اندکی نسبت به سالهای ۲۰۰۸-۲۰۰۹ (به میزان ۷/۴٪) کمتر می باشد.

اروپا

رومانی: پایان یافتن بن بست سیاسی بدنبال حمایت مجلس از دولت جدید

وقایع: با وجود آنکه زندگی سیاسی در چند ماه گذشته در رومانی مختل شده بود اما در ماه دسامبر پیروزی نزدیک و کاملاً غیرمترقبه رئیس جمهور بلامنازع ترایان باسکو که در دور دوم انتخابات ریاست جمهوری حاصل گردید، سبب شد تا بن بست سیاسی که بدنبال انحلال ائتلاف امیل بوک در ماه اکتبر اتفاق افتاده بود، پایان یابد. گرچه ریاست جمهوری رومانی سمتی تشریفاتی محسوب می شود اما رئیس جمهور حق انتخاب نخست وزیر را دارد. به همین منظور رئیس جمهور رومانی که مجدداً انتخابات شده، پس از دو معرفی ناموفق، متحد خود بوک را به عنوان نخست وزیر به مجلس معرفی نمود. شایان ذکر آنکه کابینه میانه روی جدید توانست حمایت وسیع مجلس را بدست آورد.

تأثیر بر ریسک کشور:

از آنجا که دولت رومانی برای غلبه بر بحران اقتصادی تلاش می کند، حمایت گسترده مجلس از کابینه ضروری بودن آن را در میان قانونگذاران نشان می دهد. شایان ذکر آنکه صندوق بین المللی پول با توجه به خلاء سیاسی و فقدان بودجه سال ۲۰۱۰، کمک ۲/۲ میلیارد دلاری خود (بخشی از بسته حمایتی ۲۸/۵ میلیارد دلاری) به رومانی را به تاخیر انداخته است. دولت جدید نیز اعلام نموده که ضروری ترین

اصلاحات مالی و اقتصادی را برای راه‌اندازی چرخه اقتصاد این کشور و جلب حمایت بین‌المللی پیگیری خواهد کرد و از آنجا که صندوق بین‌المللی پول ارزیابی مثبتی از دولت قبلی بوک داشته است بنظر می‌رسد این امر عملی باشد. همچنین با فرض تمایل پوپولیستی در سیاست‌های رومانی و اصلاحات نامشخص پیش رو، انتصاب تکنوکرات‌های مستقل در پست‌های مهم، قابل توجه است.

صربستان: درخواست رسمی برای عضویت در اتحادیه اروپا، دور از دسترس بودن عضویت واقعی

وقایع: در هفتم دسامبر، وزاری امور خارجه اتحادیه اروپا برای اجرای موافقتنامه تجارت آزاد با صربستان چراغ سبز نشان دادند. این موافقتنامه تقریباً یک سال قبل به امضاء رسیده بود اما تاکنون بدلیل ممانعت هلند (با توجه به عدم همکاری صربستان با دادگاه یوگسلاوی سابق) مسکوت مانده است. شایان ذکر آنکه در این ماه شرط داشتن ویزا برای صربها و اتباع مونته‌نگرو و مقدونیه که به اروپا سفر می‌کنند، حذف گردید و صربستان نیز درخواست رسمی عضویت در اتحادیه اروپا را ارائه نمود.

تاثیر بر ریسک کشور:

ماه دسامبر ماه نسبتاً خوبی برای آرزوهای اروپایی صربستان محسوب می‌شود. پیشرفت اخیر، به سیاستمداران طرفدار غرب (نظیر رئیس‌جمهور بوریس تادیک) که در خصوص منافع پیوستن به اتحادیه اروپا اظهار نظر می‌کنند و این امر ممکن است سبب افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران خارجی گردد، کمک می‌کند. در عین حال عضویت واقعی هنوز دور از دسترس است. زیرا در کنار مذاکرات معمول در خصوص سیاست اروپا، موانع متعددی بین صربستان و عضویت کامل در اتحادیه اروپا وجود دارند. اجرای موافقتنامه همکاری و ثبات نیز که یک اقدام غیرقابل اجتناب برای عضویت احتمالی محسوب می‌شود، از آوریل ۲۰۰۸ بدلیل ناکامی در دستگیری ژنرال سابق راتکو ملادیچ (که متهم به جنایات جنگی است) متوقف مانده است. شایان ذکر آنکه خستگی و فرسایش ناشی از توسعه اتحادیه اروپا برای اعضای قدیمی‌تر، ممکن است پیوستن صربستان با این اتحادیه را دچار مشکل نماید.

اوکراین: رد درخواست فوری وام از سوی صندوق بین‌المللی پول، چشم‌انداز مالی دشوار

وقایع: مقامات اوکراینی تلاش نموده‌اند تا صندوق بین‌المللی پول را نسبت به ضرورت ارائه کمک‌های مالی متقاعد نموده و از این طریق بتوانند از قصور در پرداخت‌های خارجی خود (از جمله پرداخت قیمت گاز روسیه) جلوگیری نمایند. در این راستا صندوق بین‌المللی پول به لحاظ مالی اوکراین را در خلال سال گذشته سراپا نگه داشته است. اما در ماه نوامبر پس از پذیرش یک لایحه جدید (چنانچه از آن صرف نظر نشود، منجر به افزایش بدهی عمومی خواهد شد)، حمایت خود را به حالت تعلیق درآورد.

گرچه صندوق بین‌المللی پول در مورد موضوع اعسار مالی اوکراین واقع بینانه عمل کرده اما از پذیرش عدول بیشتر از برنامه مالی خود که هم به اعتبار آن و هم بطور خاص به چشم‌انداز مالی اوکراین لطمه می‌زند، خودداری می‌کند. این در حالی است که چشم‌انداز مالی حتی با کمک صندوق نیز دچار مشکل است. در عین حال مانور سیاسی در آستانه انتخابات ریاست جمهوری ۱۷ ژانویه مسائل را پیچیده‌تر می‌کند زیرا در حال حاضر هیچیک از نامزدهایی که احتمال پیروزی آنها وجود دارد از دستورالعمل قوی برای مذاکره با صندوق برخوردار نیستند.

تأثیر بر ریسک کشور:

برغم درخواست قوی مقامات اوکراینی، صندوق بین‌المللی پول تصمیم گرفت تا در برابر این درخواست تسلیم نشده و قبل از از سرگیری حمایت‌های مالی بر شرط خود در مورد صرف نظر از لایحه حقوق که به لحاظ مالی مهلک است، پافشاری نماید. گرچه صندوق کمک‌های جدید را ارائه نمود اما این موضوع را پذیرفت که با پایین آوردن سطح اندوخته، مبلغ ۲ میلیارد دلار در اختیار مقامات اوکراینی قرار بگیرد. بنظر می‌رسد بازگشت به ثبات سیاسی تنها پس از اتمام انتخابات ریاست جمهوری محقق خواهد شود. این در حالی است که دور دوم انتخابات در ۶ فوریه احتمالاً تعیین کننده رئیس جمهور جدید خواهد بود و تا آن زمان بسته به نتایج انتخابات، بی‌ثباتی ادامه خواهد یافت. رئیس‌جمهور جدید ممکن است تمایل به برگزاری فوری انتخابات عمومی داشته باشد، این در حالی است که اوکراین بسرعت منابع مالی و اعتبار خود را از دست می‌دهد.

آمریکای لاتین

بولیوی: هموار شدن راه برای تداوم سیاست‌های سوسیالیستی، بدنبال پیروزی مورالس برای

مرتب‌بندی دوم

وقایع: مورالس رئیس جمهور بلامنازع و حزب وی (جنبش به سوی سوسیالیسم) با دستورالعمل شفاهی مبنی بر کنترل دولت بر اقتصاد و اعطای خودمختاری بیشتر به مناطق، در خلال انتخابات ماه دسامبر به پیروزی گسترده‌ای دست یافتند. برطبق جدول زمانی، انتخابات منطقه‌ای در آوریل ۲۰۱۰ برگزار خواهد شد و انتظار می‌رود با توجه به ضعف گروه‌های مخالف، مشکلات قضایی و نیز پراکندگی آنها، مورالس مجدداً به پیروزی دست یابد.

تأثیر بر ریسک کشور:

مورالس برای شروع طرح های سوسیالیستی خود نظیر تشویق صنایع دولتی در کاغذ، سیمان و تولیدات لبنی و ملی سازی بخش انرژی، از آزادی عمل برخوردار است. به علاوه او اکنون اکثریت را برای تعیین قضات دیوانعالی و دادگاه قانون اساسی در اختیار دارد و این امر ممکن است استقلال قضایی را تحت تاثیر قرار بدهد. در کوتاه مدت ثبات سیاسی وجود دارد اما در بلندمدت چنانچه مورالس نتواند کیفیت زندگی شهروندان را ارتقاء بخشد، تحت فشار قرار خواهد گرفت.

گزارش اختصاصی از پاکستان

افزایش ناامنی و بی ثباتی سیاسی:

حملات شبه نظامیان که در سراسر کشور در حال گسترش است، به افزایش ناامنی و بی ثباتی سیاسی می انجامد. در خلال سالهای ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ بدنبال گسترش نفوذ طالبان از کوههای اطراف به منطقه سوات (در نزدیکی اسلام آباد، پایتخت این کشور)، وضعیت امنیتی مختل گردید. در ابتدا آقای زرداری که در سال ۲۰۰۸ به ریاست جمهوری برگزیده شد، مخالف هر گونه اقدام در این زمینه بود زیرا بسیاری از پاکستانی ها موضوع «مقابله با تروریسم» را مداخله آمریکا در امور کشورشان می دانستند. با این وجود بدلیل گسترش نفوذ طالبان و تهدید موجودیت کشور، دولت پاکستان تصمیم گرفت به مقابله با این گروه در دره سوات (ماه می ۲۰۰۹) و وزیرستان جنوبی (اکتبر ۲۰۰۹) پردازد. تحرکات نظامی سبب آوارگی گسترده مردم شد و حس ضد آمریکایی فزاینده را تشدید نمود. از اینرو قوای نظامی، دولت را بدلیل اعتماد بیش از حد به ایالات متحده سرزنش می کنند. بطور کلی باید گفت روابط آمریکا و پاکستان بطور فزاینده ای محدود می شود اما بدلیل اهمیت پاکستان برای ایالات متحده در مبارزه با تروریسم و اعتماد پاکستان به آمریکا، افزایش تنش بین دو کشور بعید می باشد.

در نوامبر ۲۰۰۹ آقای زرداری بدنبال افزایش فشار سیاسی داخلی، نظارت بر تشکیلات هسته ای را به نخست وزیر، گیلانی واگذار نمود. بدلیل آنکه نظامیان همیشه از دولت غیرنظامی نسبتاً ضعیف قدرتمندتر هستند، بعید است که این اقدام تغییری را بوجود آورد. در ۱۶ دسامبر نیز پس از آنکه دیوانعالی فرمان آشتی ملی را (موسوم به قانون عفو که اتهامات فساد هزاران سیاستمدار از جمله رئیس جمهور و متحدان او را رد کرده بود) لغو نمود، فشار سیاسی بر دولت افزایش یافت. با وجود آنکه از نقطه نظر قانونی تصمیم دیوانعالی بدلیل مصونیت ریاست جمهوری تاثیری بر آقای زرداری ندارد اما گروه های مخالف، نواز شریف و حزب وی (مسلم لیگ) و بخصوص نواز شریف خواستار استعفای رئیس جمهور هستند.

برغم بی ثباتی سیاسی، اقتصاد پاکستان گرچه هنوز ضعیف است اما روند رو به ثبات دارد.

حتی اگر علائمی مبنی بر بهبود وضعیت اقتصادی پاکستان وجود داشته باشد، فعالیت اقتصادی شکننده است. انتظار می‌رود رشد تولید ناخالص داخلی از ۲٪ در سال مالی ۲۰۰۸-۲۰۰۹ تنها به ۳٪ در سال مالی ۲۰۰۹-۲۰۱۰ (پایان ماه ژوئن) افزایش یابد. با دخالت صندوق بین‌المللی پول در نوامبر ۲۰۰۸ و بدنبال آن تخصیص مبلغ ۱۱/۳ میلیارد دلار در ماه اوت همراه با تعهدات کشورهای کمک‌کننده به مبلغ ۵/۳ میلیارد دلار (آوریل ۲۰۰۹)، وضعیت خارجی پاکستان تقویت شد. در نتیجه ذخایر بین‌المللی این کشور از ۴/۶ میلیارد دلار در اکتبر ۲۰۰۸ (کمتر از ۲ ماه واردات را پوشش می‌داد) به ۱۱/۷ میلیارد دلار در اکتبر ۲۰۰۹ (بیش از ۳ ماه واردات را پوشش می‌دهد) افزایش یافت.

همچنین کسری حساب جاری از نقطه اوج به میزان ۸/۴٪ تولید ناخالص داخلی در سالهای ۲۰۰۷-۲۰۰۸ به ۵/۶٪ در سالهای ۲۰۰۸-۲۰۰۹ کاهش یافت، چراکه کاهش واردات، بیش از میزانی بود که برای خنثی کردن کاهش صادرات لازم بود و ورود حواله جات به داخل کشور نیز ثابت ماند. انتظار می‌رود کسری حساب جاری در سال ۲۰۰۹-۲۰۱۰ به ۴/۲٪ برسد. نرخ تورم نیز پایین است اما احتمالاً بدلیل افزایش نرخ برق در راستای تصمیم دولت برای حذف سوبسیدها، تورم در سطح بیش از ۱۰٪ باقی می‌ماند. کسری مالی نیز از نقطه اوج خود به میزان ۷٪ تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۰۷-۲۰۰۸ کاهش یافته و انتظار می‌رود، با توجه به بالارفتن هزینه‌ها، در سالهای آتی بیش از ۴٪ باشد. چنانچه دولت بخواهد به هدف مالی صندوق بین‌المللی پول دست یابد، لازم است با پذیرش اصلاحات ساختاری نسبت به کنترل هزینه‌ها و اجرای سیستم مالیات بر ارزش افزوده اقدام کند.

در کوتاه مدت، در شرایطی که فشار فزاینده‌ای بر رئیس‌جمهور و متحدان او وجود دارد، ثبات و امنیت سیاسی پاکستان احتمالاً ضعیف خواهد بود. برگزاری انتخابات زودهنگام نیز ممکن است مطرح گردد، با این وجود دولت تحت رهبری حزب مردم پاکستان با این درخواست تاکنون مخالفت کرده است. در بخش اقتصادی، فعالیتها گرچه رو به ثبات است اما در سطح پایین قرار داشته و این کشور به کمکهای خارجی وابسته می‌باشد. پروژه‌های میان و بلندمدت، بدلیل ابهامات گسترده در مورد شرایط اقتصادی و نیز اوضاع امنیتی و سیاسی، فعالیتهای دشواری محسوب می‌شوند. معهدا انتظار می‌رود با بهبود اقتصاد جهانی که سبب افزایش صادرات و حواله‌جات پاکستان می‌گردد، وضعیت این کشور نیز بهبود یابد.

صندوق ضمانت صادرات ایران بعنوان اولین موسسه اعتبار صادراتی تاسیس شده در خاورمیانه با صدور انواع بیمه نامه ها، ضمانت نامه ها و ارائه سایر خدمات مالی از صادرکنندگان کشور حمایت می نماید. در بیمه نامه ها ریسک عدم وصول مطالبات صادرکنندگان، سرمایه گذاران و یا بانکهای تامین مالی کننده ایشان از خریداران خارجی و بانکهای خارجی در بازارهای هدف تضمین می گردد. ضمانتهای صندوق نیز به صادرکنندگان در جذب تامین مالی از بانکها، قبل و بعد از حمل کمک می نماید. اعتبار سنجی خریداران خارجی و سایر خدمات صندوق نیز در بسیاری از موارد راهگشای صادرکنندگان، سرمایه گذاران و بانکهای ایرانی فعال در حوزه صادرات می باشد. نقشی که این موسسه در ایران ایفا می نماید همان نقشی است که در آلمان بر عهده هرمس، در ایتالیا: ساچه، در فرانسه: کوفاس، در ژاپن: Nexi و در چین بر عهده Sinosure قرار دارد. واحد ریسک کشوری و همکاریهای بین المللی بمنظور کاهش ریسک صادرات و سرمایه گذاری ایرانیان در سایر کشورها و همچنین اطلاع رسانیهای لازم، ضمن ارزیابی ریسک بانکها و کشورها، اقدام به تهیه یا ترجمه گزارشات مختلف در حوزه های ریسک کشوری، اوضاع اقتصادی، تامین مالی، بیمه اعتباری، فعالیت همتایان و سایر موارد مرتبط می نماید.

پست الکترونیکی: intl@egfi.org

وب سایت: www.egfi.org.ir